

RODÍ SE MÁLO DĚTÍ? TADY JE ŘEŠENÍ.

Problém souvisí s rodinou. V dubnu roku 2005 v Praze přednášel Alan C. Carlson na thema „Švédsko a debakl evropské rodinné politiky“. Článek stručně shrnuje základní myšlenky přednášky. Uvádí nejen nepříznivá fakta a varující „švédský vzor“ – ale i možnosti, jak lze pozitivně evropskou populační krizi řešit (dnes, r. 2016, po 11 letech hledají pošetilci spásu v „imigraci“). Článek je aktuální zejména proto, že i naše současná levicová vláda (psáno r. 2005) prý připravuje vlastní model řešení. S ohledem na dosud přijímané zákony se lze domnívat, že „švédský model“ budeme mít brzo u nás. Proto by čtenáři měli vědět více než to, o čem je brzy budou přesvědčovat média.

ŠVÉDSKO A DEBAKL EVROPSKÉ RODINNÉ POLITIKY

Je známo: Evropa stárne. Můžeme srovnat 25 národů rozšířené EU s 25 muslimskými zeměmi Severní Afriky a Západní Asie. Velmi optimistické odhady evropského vývoje (vzestup porodnosti o 30 % a roční přísun 500 000 přistěhovalců) stanoví, že evropská populace i tak klesne ze 451 milionu v roce 2000 na 401 milion v roce 2050; mezitím se populace Severní Afriky a Západní Asie zdvojnásobí na 1,3 miliardy v roce 2050. Migrační tlaky na Evropu tak budou nekontrolovatelné.

Převládající hlasy v EU přesvědčují, že populační a rodinný problém moderních společností vyřešilo Švédsko. Odliďnění, jež ohrožuje celý rozvinutý, průmyslový svět, prý narazilo ve Švédsku na agresivní, feministicky inspirovanou rekonstrukci rodiny a na všeobecný souhlas s rovností pohlaví ve všech aspektech života.

Co je švédský model?

Švédsko je prý záchrana Evropy: jediné řešení rodinné i populační krize pro celou Evropu. Záměry švédské sociálně demokratické vlády prosazuje tzv. Švédský institut, mj. v práci prof. Leny Sommestadové „Rovnost pohlaví – klíč k naší budoucnosti?“.

Počátek „švédské rudé (sociálně demokratické) politiky“ nastal v letech 1967 –1976. Těžištěm byl masivní „rodový obrat“, který radikálně změnil povahu manželství a rodiny. V roce 1968 sociální demokrati s odbory vypracovali zprávu, v níž se píše, že „jsou vážné důvody“, aby se v sociální politice „normou stala rodina se dvěma živiteli“. O rok později v panelu „O rovnosti“, bylo rozhodnuto, „že v budoucí společnosti ... musí platit jako východisko, že každý dospělý je odpovědný za svou vlastní podporu. Manželské výhody, zděděné z minulosti, je třeba eliminovat.“ Zpráva také požadovala ukončení daňové politiky, která zvýhodňuje manželství. V roce 1969 vyhlásilo ministerstvo spravedlnosti švédský manželský zákon za „jasně anachronický“, protože je založený na prý zdiskreditovaném křesťanském pojmu „dvou, kteří se stávají jedním tělem“. Místo toho se má zákon soustředit na nový imperativ „seberealizace“. V roce 1971 odstranil švédský parlament systém daně z příjmu, který favorizoval manželství a tak se Švédsko stalo zemí s „nejindividualizovanějším daňovým systémem“ na světě. Samotná tato změna „víceméně vykořenila“ tradiční švédský domov. Reforma rodinného zákona z roku 1973 zavedla rozvod „bez výroku o vině“; tato reforma považuje za „jedině přirozené, že když je jeden z manželů nespokojen, může požadovat rozvod“. Všechny sociální výhody spojené s manželstvím byly odstraněny.

Švédský model nabízí silný feminismus jako odpověď na krizi porodnosti. Chtějí-li evropské národy přežít 21. století, musejí prý eliminovat mateřství na plný úvazek, odstranit ideál rodinné mzdy, přestat pokládat domov za ekonomickou instituci, vítat mimomanželské porody a kohabitaci, nahnat všechny ženy – zvláště aktuální nebo potenciální matky – do zaměstnání, prosadit striktní rovnost pohlaví ve všech oblastech života, převychovat muže na chůvy, podpořit nákladné dětské přídatky, rodičovskou dovolenou a veřejná kolektivní zařízení. Výsledkem bude prý víc dětí!

V oficiálním politickém stanovisku k EU shrnuje švédská vláda svůj cíl do jedné věty: „Chceme Unii, která je otevřená, efektivní a rodově rovná“. (Českým slovem „rod“ je zde i dále míněno anglické slovo „gender“: „gender“ označuje společenský a kulturní aspekt pohlaví, nikoli pohlaví jako vrozený fakt.) Prosazení feministické agendy je prvořadým cílem

Švédska v EU. Vládní prohlášení z dubna 2004 říká: „Švédsko má zvláštní odpovědnost za urychlení postupu rodové rovnosti v Evropě. Byla už přijata rozhodnutí, díky nimž bude perspektiva rovných příležitostí pronikat všechny aspekty politiky EU. Máme-li obstát vůči demografické výzvě, jíž čelí Evropa, potřebujeme moderní rodinnou politiku, jež prosazuje zaměstnanost žen i mužů a umožňuje kombinovat rodinný život s profesionálním.“ Oficiální dokumenty, jež přicházejí z Evropské komise, prosazují stále větší pozornost rodové rovnosti a harmonizaci evropské rodinné politiky kolem švédského modelu; zdůrazňují „individualizaci práv“ a „novou rovnováhu rodů v pracovním životě“.

Kladem švédského modelu je, že lépe připoutává novorozence k matkám i otcům. Velkový program „rodičovského pojištění“ poskytuje mladým rodičům 390 dní placené dovolené při 90 % mzdy a dalších 90 dní s nižším příjmem. To znamená, že skutečně všechny švédské děti mají celodenní rodičovskou péči po prvních 13 měsících života (v USA je to jen třetina novorozenců). To také umožňuje švédským matkám novorozence kojit. Většina švédských dětí užívá dobrodiní mateřského mléka přinejmenším šest měsíců, ve srovnání s pouhými 20 % v USA.

Ale: Švédský model rodinné politiky především nevyřešil to, co bylo cílem: stabilně zvýšit nízkou porodnost. Ukazuje se, že tvrzení o zvýšené porodnosti se opírá hlavně o speciální vývoj jen v letech 1988 – 1993. Během poslední dekády období rozdělených rolí – otec živitel, matka doma – v letech 1960-1969 měl národ porodnost dostatečně převyšující prostou reprodukci – 2,10. Tato tradiční rodinná politika byla populačně úspěšná. Pak ale Švédsko uplatnilo nový model postavený na dekonstrukci manželství, mimomanželských porodech, zaměstnaných matek, rodičovských dovolených a kolektivních zařízení, a plodnost poklesla do roku 1983 o 30 %, na 1,61. Pak ale začala porodnost opět stoupat a v roce 1991 dosáhla 2,11, těsně nad prostou reprodukci. Pokrokoví sociální analytici byli nadšeni. Švédsko našlo odpověď! Ale to netrvalo dlouho. Do roku 1993 plodnost opět klesla a do roku 2003 se Švédsko se svými 1,54 přiblížilo průměru EU. Právě v roce 2000 se Švédsko připojilo k té skupině národů, kde počet úmrtí převyšuje počet porodů.

Švédský model totiž vnucuje společnosti úplně nový systém rodiny, který při kontaktu s lidskou přirozeností, zakotvenou v přirozené rodině, musí nutně selhat.

Navzdory pružné pracovní době, velkoryse placené dovolené, otcovské dovolené pro péči o kojence nebo nemocné dítě a dalším podobným výhodám – směřují rodiny dvou zaměstnaných rodičů buď k bezdětnosti, nebo k jednomu, nanejvýš dvěma dětem“ a jak klesá plodnost, narůstá podíl starých lidí, takže je stále méně pravděpodobné, že sociální podpory budou přesměrovány k mladým rodinám. Za nanejvýš pravděpodobný můžeme považovat debakl současné převládající ideologie, jež ovládá evropskou sociální politiku. Tato politika nedokáže zvýšit plodnost na úroveň prosté reprodukce a tak nemůže zabránit dlouhodobému poklesu počtu obyvatel v Evropě. Klesající plodnost Evropy na konci 20. století lze chápat i jako následek „dlouhodobého posunu západního systému idejí“ od hodnot utvrzovaných křesťanským učením jako: „odpovědnost, obět, altruismus (obětavost), posvátnost dlouhodobých závazků“ – k militantnímu „sekulárnímu (tj. světskému) individualismu“ zaměřenému na přání vlastního Já. Švédsko je dodnes vůdcem Evropy směrem k sekularismu a feministicky inspirovanému individualismu.

Summa summarum, Švédsko 21. století ztělesňuje, ba pěstuje právě ty sociální, ekonomické a kulturní kvality, které zapříčiňují pokles plodnosti. Takže „kouzlo“ švédského modelu nefunguje. Je to slepá ulička.

Německý model?

Starší model evropské rodinné politiky – založený na modelu živitel/tvůrkyně domova - z padesátých let, okolo roku 1970 skončil. Najdeme ho do určité míry ještě v Německu, tam, kde podporuje celodenní mateřskou péči o děti mateřským příspěvkem, dětskými přídatky a penzijním zvýhodněním matek. I tak stojí dnešní Německo se svými 1,38 pod – už tak nízkým – Švédskem. Z nějakých důvodů tento přístup, který v prvních desetiletích po 2. světové válce fungoval, už nefunguje. Obávám se, že příčinou je „sekularizace“, tedy rozchod s vírou.

Přístup USA a řešení

John Caldwell upozorňuje, že místo rozebírání evropských problémů „bychom spíše měli hledat vysvětlení vysoké plodnosti USA“. Zatímco v letech 1964 – 1976 stály USA v čele populačního poklesu západního světa, v osmdesátých letech začala jejich porodnost opět

stoupat. Do roku 2000 dosáhly plodnosti 2,06, tedy nejvyšší v rozvinutém světě a o 20 % vyšší než v roce 1976. Za rok 2004 činil americký průměr 2,08, což je více než v Albánii. Americký statistický úřad předpokládá, že do roku 2010 stoupne tento průměr na 2,12.

Jedno obvyklé vysvětlení zní, že příčinou je větší etnická rozmanitost USA, zvláště vysoká plodnost způsobená hispánskými přistěhovalci z Latinské Ameriky. To ale není celá odpověď. Skutečností je, že v letech 1976 – 2000 zaznamenaly nejvyšší nárůst plodnosti Američanky evropského původu; u nich plodnost stoupla o 24 %, na 2,05. Dalším vysvětlením bývá narůstající počet mimomanželských porodů: zase je to jen částečné vysvětlení, zvláště pro dobu do roku 1995. Ve skutečnosti stoupla i manželská plodnost, a to o 11 % od roku 1995. Týdeník Economist to shrnuje: „Americká plodnost stoupá, evropská klesá. Přitom je v Americe vyšší imigrace než v Evropě ... Americká populace začne brzy mládnout. Evropa stárne.“ Economist předpovídá Spojeným státům na rok 2050 populaci 500 milionů, což je osmdesátiprocentní nárůst oproti číslům z roku 2000. Evropské národy by tedy měly hledat odpověď v Americe, ne ve Švédsku. Pokud tak učiní, jaká vysvětlení najdou pro americkou výjimku? Jednoduše řečeno: v Americe byly nalezeny nové cesty „populační kapsy“, které – často navzdory špatné politice státu – čelí moderním silám, rozměňujícím rodinu a snižujícím populaci v rozvinutém světě.

Především tu je – za posledních třicet let – významný experiment amerického rodinného života: vzdělání. Od roku 1840 totiž převzaly státy Unie veškeré vzdělávání dětí a využily průmyslové organizace, aby nahradily rodiče jako hlavní vychovatele mládeže. Demograf Norman Ryder ukázal, že toto moderní přerušování vazby mezi rodiči a dětmi mělo kritický význam pro vznik „modernosti“ a pro úpadek rodiny. **Mezi tradiční rodinou a moderním státem nastal boj o mysl mladých lidí.** Škola od té doby sloužila jako „prostředek pro předávání ‘státní morálky’ a moderní politické mytologie, která měla nahradit rodinné myšlení. **A je průkazné, že rozšíření státního vzdělávání šlo ruku v ruce s prudkým poklesem velikosti amerických rodin.** Někdy v polovině sedmdesátých let se ale rychle rostoucí počet amerických rodičů – z různých důvodů – **obrátil k domácí škole.** Nejprve museli čelit nepřátelství státních úřadů: **stovky jich byly uvězněny** jen proto, že se snažili znovu se ujmout předmoderního úkolu rodiny. Ale hnutí rostlo a do začátku devadesátých let bylo **toto přirozené právo uznáno ve všech padesáti státech.** Do roku 2004 se už doma vzdělávaly dva miliony amerických dětí. Pro rodinný život to mělo velký význam. Prakticky všichni doma vzdělávaní studenti pocházejí z manželských domovů. 77 % doma vzdělávajících matek není v placeném zaměstnání – ve srovnání s 30 % celonárodně. Důležité je, že plodnost těchto rodin je podstatně vyšší. 62 % má tři a více dětí (celonárodně jen 20 %). 33,5 % má čtyři a více dětí, ve srovnání s 6 % všech amerických rodin s dětmi. Tím, že odmítá „moderní“ státní vzdělávání, a přijímá „předmoderní“ přístupy, je americká rodina silnější a větší.

Kromě toho Amerika už před dvaceti lety objevila alternativu k rodinným přídávům a placené rodičovské dovolené, jež má pozitivní dopad na plodnost. V roce 1986 Kongres téměř zdvojnásobil hodnotu **úlev na dani z příjmu na 2 000 USD na dítě** a tuto částku indexuje podle inflace. Opakované studie ukázaly, že evropské rodinné přídatky – kdy stát platí matkám měsíční stipendium na každé dítě – nemají na plodnost žádný pozitivní vliv. Existují ale jasná čísla o „robustním“ pozitivním vztahu mezi reálnými daňovými úlevami na děti a rodiny. Whittington vyčíslil překvapivě elastickou pravděpodobnost porodu vzhledem k daňové úlevě na 0,839 až 1,31. To znamená, že 1 % nárůstu reálné hodnoty daňových úlev přinese 1 % nárůstu pravděpodobné porodnosti v rodinách.

Proč takový rozdíl? Ukazuje se, že necháme-li rodinám více z toho, co si vydělají, když vychovávají děti – tj. uděláme-li z dětí malé daňové asyly, má to pozitivní dopad na rodiče, dopad, který posiluje jejich rozhodnutí pro život, což peníze od státu nedokážou. V každém případě výrazný vzestup obecné americké plodnosti koinciduje s výrazným nárůstem daňových úlev od roku 1986. V nedávné době pak vzestup manželské plodnosti od roku 1996 koreluje se zavedením nového daňového kreditu na děti, který byl zaveden v též roce. Zdá se, že prorodinné daňové úlevy fungují!

Třetím faktorem je, že **Američané – téměř jediní mezi moderními národy – jsou vázáni k aktivní náboženské víře;** a aktivní víra se promítá do větších rodin. Nejdramatičtější je to

u některých komunit, stojících na okraji amerického života – staří Amishové ve venkovských obcích ve 20 státech, ochranovští v Montaně a severní Dakotě, i židovští chasidé v New Yorku, Clevelandu a dalších městech – stále hlásí průměrné rodiny s více než šesti dětmi. Blíže průměru je plodnost ve státě Utah, která je téměř dvojnásobná oproti národnímu průměru: porodnost u mormonů činí 4,0. Také fundamentalističtí protestanti a katoličtí tradicionalisté, kteří chodí do kostela nejméně jednou týdně, mají vyšší celkovou plodnost.

A nakonec: **Američané nejsou tolik v zajetí smrtících dogmat o „rodové rovnosti“** jako „pošvédštění“ Evropané. Nová kniha Stephena Rhodese, kterou vydala virginská universita, „Brát vážně rozdíl“, připomíná, že muži a ženy jsou zásadně odlišní. Popírání těchto rozdílů vede k nelidským aktům, zvláště proti dětem. Poté, co se feministické ideoložky po desetiletí snažily přebudovat lidskou přirozenost, zůstávají Američané nezlomní, stále otevření přirozené síle komplementarity pohlaví. Navzdory masivním finančním podnětům k umístění malých dětí v kolektivních zařízeních, jež jsou financovány z federálních zdrojů, **plná třetina mladých amerických matek stále zůstává s předškolními dětmi doma. A jejich počet znovu narůstá.** Biologické imperativy, lidská přirozenost, to vše v naší zemi ještě platí.

Švédský model, založený na dětských přídavcích, víceméně povinné zaměstnanosti matek, rodičovském pojištění, kolektivních zařízeních a rodové rovnosti ve všech aspektech lidského života, nefunguje. Současná fixace evropských akademiků a politiků na tuto odpověď na odlidnění je částečně podvod, částečně přání. Chtějí-li evropští političtí představitelé skutečně obnovit své národy, musejí hledat jinde: možná že **podle „amerického modelu“, který posiluje rodiny domácím vzděláváním, daňovými úlevami pro manželství a rodinu, náboženskou vírou a respektem k přirozené komplementaritě muže a ženy, manželky a manžela.** Je to otázka života a smrti národů.

Alan C. Carlson (* 1949 Des Moines, Iowa), Howard Center for Family, Religion and Society